

הידוע של מקרא

פרשת בהר - בחקתי

עוד עיין באור החיים הק' שהקשה למה כלל נכתב כאן שביתת הארץ, הרי מיד ממשיך הכתוב שש שנים תזרע כרמך ואח"כ ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ, וא"כ עניין שביתתה של הארץ בשמיטה כבר אמור, ולמאי נכתב כאן ושבתה הארץ.

ואולי יש לומר דמאחר שכתוב כאן ושבתה הארץ דמשמע דהארץ עצמה תשבות ולא העובדים בה, א"כ היה הו"א דאין כאן אמירה לישראל כלל, ואין זה ציווי להם, אלא אמירה כללית היא שידעו שהארץ תשבות לה', וממילא לכך אמר הכתוב וחזר והדגיש דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, שבאמת הציווי והדיבור הוא להם, ולא רק אמירה כללית שהארץ שובתת, אלא עליהם לקיים ציווי זה שתשבות הארץ.

ומה שבאמת נקט הכתוב באופן זה שיהא משמע שהארץ עצמה תשבות ולא העובדים בה, עיין באור החיים הק' שביאר דבזה בא הכתוב לומר שיש כאן תנאי במה שנתן לנו הקב"ה את הארץ, שזה נתן בתנאי שתהא הארץ שובתת, ושלא נעבוד בה באיזה זמן שהוא יקבע, רק שאח"כ ממשיך הכתוב לומר מתי הוא זמן זה.

וכדי שלא נחשוב שאם בתנאי נתן לנו הארץ ממילא בהתבטל התנאי יתבטל גם

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה' (כה, א ב). בפסוק זה צריך לבאר כמה עניינים, בתחילה קשה הא דחזר הכתוב כמה וכמה פעמים עניין הדיבור והאמירה, דבתחילה כתיב וידבר ה' אל משה וכו' לאמר, והיינו לאמר לאחרים, ואח"כ ממשיך הכתוב דבר אל בני ישראל, והיה די לומר לאמר לבני ישראל, ודבר זה למה, ויותר קשה למה חזר עוד הכתוב לומר ואמרת אליהם אחר שכבר מובן שיאמר להם.

עוד צריך ביאור עניין הדיבור בלשון קשה והאמירה בלשון רכה. עוד צריך ביאור עניין אמירתו בסיני דווקא, וזה כבר ביאר רש"י הק' מה עניין שמיטה אצל הר סיני וכידוע. עוד צריך ביאור למה אמר הכתוב ושבתה הארץ, והיינו שהיא מעצמה תשבות, הרי אם איירי כאן בציווי לישראל היה לו לכתוב לומר והשבתם את הארץ, והיינו שהם ישביתו עבודתם בארץ, ולמה נקט השביתה כלפי הארץ עצמה. ובפרט קשה איך שייך לומר שהארץ עצמה תשבות, הרי באמת אין הארץ שובתת כלל בשנת השמיטה, שהרי מה שזרעו בה מקודם לשמיטה ממשיך לגדול אצלה גם אח"כ, והיינו שהיא עצמה אינה שובתת, ורק העובדים בה צריכים לשבות.

מתנתו, על זה אמר הכתוב ושבתה הארץ, שבאמת גם את יתבטל התנאי מצידנו ולא נקיימה לא יתבטל בזה המתנה, אלא שבכהאי גוונא כבר תרצה הארץ עצמה את שבתותיה ושבתה, והיינו שבאמת יש אופן שהיא מעצמה תשבות, אבל כסתם עלינו ציוה הקב"ה שנשבתה בזמן המיועד, והוא בשנת השמיטה כדלקמן.

ולפי זה יש לבאר גם עניין הדבור קשה והאמירה רכה, שיש כאן דבור קשה שהוא ציווי שבעינין להשבות את הארץ, ומ"מ מצד שני יש כאן גם אמירה רכה וטוב לב מיוחד מן הקב"ה אלינו, במה שאמר שגם בהתבטל התנאי לא יתבטל המתנה ורק הארץ תרצה את שבתותיה. והיינו שעל אף שבתחילה נראה כאן דבור קשה שהוא תנאי גמור לקבלת המתנה, מ"מ בסוף דבריו אמירה רכה יש כאן שבאמת לא יתבטל בכך.

ואולי בכך יש גם ביאור למה שנאמר דבר זה בהר סני דווקא, לומר לך שכמו בסיני היו ב' אמירות, מצד אחד דבור קשה כפה עליהם הר כגיגית, והיינו כמו התנאי בנתינת הארץ, מ"מ גם צד שני איכא בה כבסיני, שכל החולים נתרפאו בה וקירבת אלקים שהיה להם שם, דכך כאן גם בהתבטל התנאי לא יתבטל מתנתם.

ולפי זה יש לפרש גם הפסוק לקמן (כה, יח) ועשיתם את חקותי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אותם וישבתם לבטח בארצכם, דלכאורה קשה שם למה כתיב על משפטי גם תשמרו וגם ועשיתם אותם, ומשא"כ על חקותי כתיב רק ועשיתם, וגם מה עניין וישבתם לבטח בארצכם לזה.

ולפי דברינו יש לומר דהיות ואמרנו דמצות שמיטה יש בה ב' עניינים אחד ציווי לישראל לקיימה, ואחד שהארץ תשבת עצמה באם לא ישביתה, ממילא נהא דלכך אמר גבי משפטי והיינו גבי מצות שמיטה, שבעינין גם לשומרה וגם לעשותה, והיינו דיש פעמים שהיא תישמר גם בלא שיעשו אותה וזה באופן שיבטל התנאי ותרצה הארץ את שבתותיה, רק כדי שתשבו לבטח בארצכם ושלא תהיו גולים ממנה, וכדפירש רש"י שם שעל השמיטה הם גולים, ומן אותו פסוק אז תרצה הארץ את שבתותיה למידין כן, על זה אמר הכתוב דלא תתנו לה להשמר מעצמה, דאם אתם לא תעשו כן והיא תשמר מעצמה לא תשבו לבטח בארצכם אלא תהיו גולים ממנה.

פרשת בחקתי

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם: ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועין השדה יתן פריו (כו, ד). עיין ברש"י שכבר הקשה מה אני מקיים במה דאמר הכתוב אם בחקתי תלכו, הרי בואת מצותי תשמרו כבר קיום מצוות אמור, ותירץ דדזה בא לומר שתהיו עמלים בתורה, ולא רק לקיים המצוות גרידא.

אבל באמת קשה מה עניין עמל התורה לחקתי, ולמה על עמל התורה קורא לו הכתוב תלכו, וכי עמל בהליכה הוא, עוד קשה למה על קיום המצוות נקט הכתוב גם בלשון שמירה וגם בעשיה, הרי אם ישמרו את המצוות ברור הוא שגם יעשו אותם, ולמאי כפל הלשון הזה. עוד קשה למה הקדים הכתוב עמל התורה לקיום המצוות, הרי בתחילה יש לקיים המצוות

בסתם, ואח"כ אפשר להוסיף ולעמול בתורה. עוד קשה למה רק אם יעמלו בתורה אז יזכו לונתתי גשמיכם בעתם וכו', וכי אם רק ישמרו המצוות ולא יעמלו בתורה לא יגיע להם שיתן הגשמים בעתם.

ועיין באור החיים הק' שביאר דעמל התורה מה שחוזר על לימודו הרבה פעמים על אף שכבר יודעו וזוכרו זהו חק בלא טעם, ולכך קרא חקתי לעמל התורה.

ואולי יש עוד לפרש דלכך נקרא עמל התורה בחקתי תלכו, דכידוע אמרו במשנה באבות כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחי צער תחיה ובתורה אתה עמל, אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך, היינו שעמל התורה היא מדרכה של תורה, ודרך היינו הליכה, ולכך אמר הכתוב דבאם בחקתי תלכו, והיינו שבאותם חקים שאתן לכם גם תלכו, ובאמת זהו שדרכה של תורה כך היא הרי זה חק בלא טעם, דלכאורה היה לתורה שהוא ספרו של המלך להיות דרכה בעושר וכבוד כיאה לספרו של מלך, וממילא לכך היא נקראת חק.

רק דבאמת עדיין יקשה למה כך היא דרכה וכפי שאמרנו דחק הוא, דלמה לא יהא דרכה בעושר וכבוד, ואולי על זה אומר לך הכתוב דזהו רק בתחילת הדרך כדי לקנותה בעינן לעמול בה כדי לקבלה אצלך כראוי, אבל אח"כ אחר שעמלת בה ומצוותיו תשמור וכבר עשיתם כל זה, והיינו ועשיתם אותם, אחר זה כבר אין צורך בדרך של צער ועמל, אלא ונתת גשמיכם בעתם וכו' ואכלתם לחמכם

לשובע כראוי וכיאות לעבד המלך המקיים מצוותיו.

וממילא ניהא הכל, דלכך נקרא עמל התורה הליכה וחק, דכך היא תחילת דרכה הגם שהיא חק בלא טעם, והוא כדי לזכות להיות עבד המלך. ולכך כתיב רק אחר זה ואת מצותי תשמרו, דעמל זה שאמרנו היא רק בתחילת הדרך, אבל אח"כ בעינן לשמור המצוות עצמם, ולכך גם כתיב ועשיתם אותם היינו שכבר עשיתם כל העמל הנ"ל, דממילא ניהא גם למה דווקא עכשיו זוכה לגשמיכם בעתם וללחמם לשובע, דהיא כראוי וכיאות לעבד המלך.

וישבתם לבטח בארצכם: ונתתי שלום בארץ וישבתם ואין מחריד (כו, ה ו). צריך ביאור כאן, דאם בתחילה אמר וישבתם לבטח בארצכם, למאי צריך עוד ליתן שלום בארץ, ואם כבר נתן שלום בארץ למאי הוסיף לומר וישבתם ואין מחריד, הרי זה ברור לן דאם ישבתם לבטח בארצכם ואפי' שלום כבר נתן בה, ודאי שכבר כלול בה גם שישכבו ואין מחריד, ולמה הוסיף כן הכתוב.

ועיין באור החיים הק' שביאר בזה דלכך כתיב אחר וישבתם לבטח בארצכם שגם שלום יתן בארץ, או משום דהשלום איירי על ישראל בין עצמם, ואילו וישבתם לבטח איירי על אויביהם שלא יפריעום, או דשלום בארץ היינו על כל העולם שנקרא ארץ, ולא מיירי בארץ ישראל דווקא כמו שמייירי בכשאמר בארצכם.

אבל עדיין יקשה למאי הוסיף הכתוב לומר וישבתם ואין מחריד. ובשלמא למה שתירץ שם על בארץ דהיינו בכל העולם ביאר גם זאת, והיינו שבמה שבכל העולם

חידושו

בהר - בחקתי

של מקרא

יהא שלום, ממילא גם בארצכם ושכבתם ואין מחריד מן המלחמות שבועולם, והיינו שעל אף שכבר נכלל בנתתי שלום בארץ שגם יהא ושכבתם ואין מחריד, מ"מ בכך יתבאר לך למה עשה כן הקב"ה שיהא שלום בכל הארץ והיינו בכל העולם, דז עשה כדי שיהא ושכבתם ואין מחריד מן המלחמות בעולם, אבל למה שביאר על ישראל בין עצמם שיהא שלום, מה יבאר

על זה הא דושכבתם ואין מחריד, (ואולי יש לומר ע"פ המצב בארץ ישראל היום בזמנינו, שגם באופן של וישבתם לבטח בארצכם, שלא יהיו כלי המשחית משחיתים מחמת הכלים שיש כהיום לשומרם (כיפת ברזל בלע"ז), ואפי' אחר שכבר יהא שלום בארץ בין ישראל בעצמם (המפגינים וכדומה), מ"מ בעינן עוד שמירה שגם ושכבתם ואין מחריד, והיינו מן האזעקות וכדומה), וצ"ע בזה.

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי, קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com